

2B-3 *Woelrat Arvicola terrestris*

B3.1 Verspreiding, aantalontwikkeling en leefwijze

De woelrat is knaagdier behorende tot de familie van de woelmuizen. Er wordt onderscheid gemaakt tussen een semi-aquatische en een zuiver terrestrische ondersoort. Behalve uiterlijke verschillen, bestaan er verschillen in verspreiding en leefwijze (Pelzers, 1992).

De semi-aquatische woelrat komt algemeen in heel Nederland voor. Deze variant leeft langs ruig begroeide oevers van beken, rivieren, sloten, kanalen en (in mindere mate) meren. De wateren hebben bij voorkeur een diepte van minimaal 20 cm en een oeverhoogte van maximaal 1 m (Lange et al, 1994; Pelzers, 1992).

De terrestrische ondersoort wordt alleen in het zuiden van Nederland (Zuid-Limburg) aangetroffen. De terrestrische woelrat wordt verder verwijderd van water aangetroffen in akker- en grasland, boomgaarden en tuinen (Lange et al, 1994; Pelzers, 1992).

Woelratten eten voornamelijk plantaardig voedsel, waaronder grassen (veel riet), zeggen, stengels van kruiden en wortels van kruiden en bomen. Ook landbouwgewassen staan op het menu. Daarnaast wordt incidenteel ook dierlijk voedsel gegeten (o.a. insecten, (dode) vis, schelpdieren) (Lange et al, 1994).

Systematisch verzamelde gegevens over het aantal woelratten in Noord-Brabant ontbreken, evenals dichtheidsschattingen.

B3.2 Wettelijke status, provinciaal beleid

Wettelijke status

- * Beschermde inheemse diersoort.
- * Schadelijke diersoort zoals bedoeld in art. 65.1 van de wet (diersoort die in een deel van het land schade aanricht)¹.

Provinciaal beleid

De Provincie verleent ontheffingen ter voorkoming van schade aan gewassen (met name fruitbomen). Ontheffingen worden verleend voor gebruik van klemmen. Er zijn geen restricties gesteld voor wat betreft perioden (jaarrond) of gebieden (hele provincie).

B3.3 Schade aan belangen

B3.3.1 Mogelijke schade aan belangen

Gewassen

Bekend is dat woelratten schade veroorzaken aan gewassen, met name aan fruitteelt en boomkwekerijgewassen. De schade bestaat uit het aanvreten van wortels, waardoor de bomen afsterven. Verder is bekend dat woelratten gewassen (zoals knol- en bolgewassen, witlof, peen, aardappels en bieten) van onderaf opeten. Ook vreten ze granen en vruchten (appels) aan.

¹ Besluit van 26 januari 2006, houdende wijziging van het Besluit beheer en schadebestrijding dieren in verband met de hernieuwde vaststelling van bijlagen 1 en 2 van het Besluit beheer en schadebestrijding dieren. De wijziging treedt naar verwachting op 1 april 2006 in werking.

B3.3.2 Geregistreerde schade aan belangen in het verleden

Gewassen

Voor de inwerkingtreding van de Flora- en faunawet was de woelrat onbeschermd en jaarrond te bestrijden. Met de inwerkingtreding van de Flora- en faunawet werd de woelrat aangewezen als beschermde inheemse soort. Door het ontbreken van schadecijfers werd voor de woelrat geen ontheffing aangevraagd. Echter, in 2005 is gebleken dat woelratten wel degelijk veel schade kunnen veroorzaken. Landelijk is in 2005 een schade getaxeerd van ruim 700.000 euro.

In Noord-Brabant is de schade beperkt gebleven tot één geval. Het betrof schade aan appels en peren in postcodegebied 425. De schade bedroeg € 23.766,00.

B3.3.3 Verwachte schade aan belangen in de toekomst

Gewassen

Voor de komende jaren mag verwacht worden dat woelratten, net als in het verleden, incidenteel schade zullen veroorzaken aan gewassen. Schade kan zich in de gehele provincie voordoen waar schadegevoelige gewassen geteeld worden.

B3.4 Preventieve en schadebeperkende maatregelen

B3.4.1 Mogelijke maatregelen

Lange *et al.* (1994) geven aan dat schade beperkt en zelfs voorkomen kan worden door de oevervegetatie te maaien en de bodemvegetatie in boomgaarden en tuinderijen kort te houden.

Indien, ondanks het ongeschikt maken van het habitat alsnog schade dreigt/optreedt kunnen woelratten bestreden worden met gif, klemmen en de rodenetar (op basis van ontheffing).

B3.4.2 Maatregelen in het verleden

Voor de inwerkingtreding van de Flora- en faunawet was de woelrat onbeschermd en jaarrond te bestrijden. Woelratten werden bestreden met gif en klemmen.

In de periode 2002-2005 is er één ontheffingsaanvraag ingediend voor het doden van woelratten met gif. Deze ontheffing is verleend voor het gebruik van klemmen.

B3.5 Conclusies ten aanzien van populatie, schade en beheer

Samenvatting:

- De woelrat komt algemeen voor in Noord-Brabant Systematisch verzamelde gegevens over het aantal woelratten in Noord-Brabant ontbreken.
- Bekend is dat woelratten schade kunnen veroorzaken aan gewassen door vraat en graverij.
In 2005 is landelijk voor ruim 700.000 euro schade getaxeerd. Provinciaal was de schade beperkt tot 1 geval daarbij werd ruim 23.000 euro schade getaxeerd.

Conclusie:

- De verwachting is dat woelratten ook in de toekomst schade aan gewassen zullen veroorzaken.
- In het verleden is bestrijding met gif en klemmen ter voorkoming van schade aan gewassen noodzakelijk gebleken. Dit kan ook in de toekomst (op basis van ontheffing) noodzakelijk zijn.
- Ontheffing: Gezien de omvang van het landelijke schade beeld acht de Faunabeheereenheid het wenselijk dat een

onthefing op voorhand op perceelsniveau voor de gehele provincie wordt afgegeven voor de Fruitteelt.

- De Faunabeheereenheid geeft de voorkeur voor het gebruik van de Rodenetar. Dit middel dood selectief de aanwezige woelratten en werkt niet op basis van vergif.
- Monitoring: met als doel een vollediger beeld te krijgen van de omvang en ontwikkeling van de populatie en de aard, ontwikkeling en omvang van veroorzaakte schade.

Advies:

- Onderzoek: gezien het feit dat woelratten stapelvoedsel zijn acht de Faunabeheereenheid het noodzakelijk dat er gezocht wordt naar effectieve alternatieven voor het gebruik van vergif om schade door woelratten te bestrijden. Inzet van de Rodenetar is op dit moment een goed alternatief.

B3.6 Literatuur

Lange, R., P. Twisk, A. van Winden & A. van Diepenbeek, 1994. Zoogdieren van West-Europa. Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

Pelzers, E., 1992. Woelrat *Arvicola terrestris*. In: Broekhuizen et al. (eds.). Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Stichting Uitgeverij Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht: 246-249.

Provincie Noord-Brabant, 2005. Beleidsnota Uitvoering Flora- en faunawet 2006 - 2010. Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch.